

STRATEJİK PEYZAJ PLANLAMA SÜRECİ

**PROF.DR. İLKDEN TAZEBAY
PLANLAMA STÜDYOSU
2017-2018**

Stratejik Peyzaj Planlama nedir?

Stratejik peyzaj planlama;

- Peyzajın mevcut durum ve işleyişinin tanımlandığı,
- Sorunların sistematik ve analitik bir biçimde analiz edildiği,
- Peyzajın gelişimi , değişimi, korunması ve kullanılmasına ilişkin amaç hedef ve önerileri kapsayan,
- Değişimi istenilen olumlu yönde yöneten, vizyona dayalı eylem odaklı stratejileri kapsayan bir planlama biçimidir.

Stratejik peyzaj planlama= geleceğin haritalanmasıdır

Stratejik Peyzaj Planlama Sürecinde Cevaplanacak temel sorular

Neredeyiz?

Neden?

Nereye ulaşmak istiyoruz?

Nasıl ulaşabiliriz?

STRATEJİK PEYZAJ PLANLAMA SÜRECİ

MEVCUT DURUM ANALİZİ

- Masa başı veri toplama
- Arazi çalışması
- Mekânsal SWOT analizi
- Problem analizi
- Peyzaj veri tabanının oluşturulması
- Alana ilişkin ön analizler

NEREDEYİZ?

VİZYON AMAÇ VE HEDEFLER

- Vizyon ifadesinin oluşturulması
- Amaç ve hedeflerin sistematik biçimde sıralanması

NEREYE ULAŞMAK İSTİYORUZ?

PEYZAJ ANALİZLERİ ve PEYZAJ PLANI

- Doğal- Kültürel ve Görsel Peyzaj Analizleri
- Peyzaj Planı
- Strateji ve politikalar

GİTMEK İSTEDİĞİMİZ YERE NASIL ULAŞABİLİRİZ?

Mevcut Durum Analizine Yönelik Çalışmalar:

- Masa başı veri toplama
- Arazi çalışması
- Mekânsal SWOT analizi
- Problem analizi
- Peyzaj veri tabanını oluşturulması
- Alana ilişkin ön analizler

MEKANSAL SWOT ANALİZİ

Mekansal SWOT Analizi Ne Amaçla Yapılır?

Planı etkileyen koşulları sistematik olarak incelemek, “mevcut durum” analizi yapmak ve aynı zamanda “gelecek durumu” tahmin etmek.

Mekansal SWOT Analizinin Çıktıları Neler Olabilir?

Mekansal SWOT analizi, vizyon amaç ve hedeflerin, problemlerin , potansiyel ve risklerin belirlenmesinde, stratejilerin oluşturulmasında yönlendiricidir.

MEKANSAL SWOT ANALİZİ AŞAMALARI

1

SWOT analizinde peyzaj envanteri; mevcut durum, süreç ve geleceği dikkate alarak aşağıdaki örnek sorular benzeri sorular kapsamındaki değerlendirmelerle bir matris oluşturulur.

Güçlü yönler

Hangi kaynaklara sahibiz? Nadide özellikler nelerdir? Alana kimlik kazandıran özgün değerler nelerdir? vb.

Zayıf Yönler

Peyzajda neler iyi işlemiyor? Neleri iyileştirmeye gereksinim vardır? vb.

Fırsatlar

Planın başarısına katkısı olacak dış faktörler nelerdir? Alanın fırsat olarak değerlendirilebilecek kaynakları nelerdir? Hangi plan, politika ya da değişimler planlama sürecini ve başarısını kolaylaştırabilir? vb.

Tehditler

Planlama süreci ve uygulamasında ne gibi engellerle karşılaşılabilir? Zayıf yönler nedeni ile oluşabilecek tehditler ve problem yaratacak unsurlar nelerdir? vb.

2

Oluşturulan matris mekana aktarılarak Mekânsal SWOT Analizi paftası oluşturulur.

Mekansal SWOT Analizi paftasından sıcak noktaların, çelişki alanlarının, risklerin, potansiyellerin ve stratejilerin belirlenmesi gibi konularda yararlanılabilir.

3

Mekânsal SWOT analizi paftası aşağıdaki sorular kapsamında değerlendirilerek peyzaj planını yönlendirecek vizyon, amaç ve hedeflerin belirlenmesinde yol gösterir.

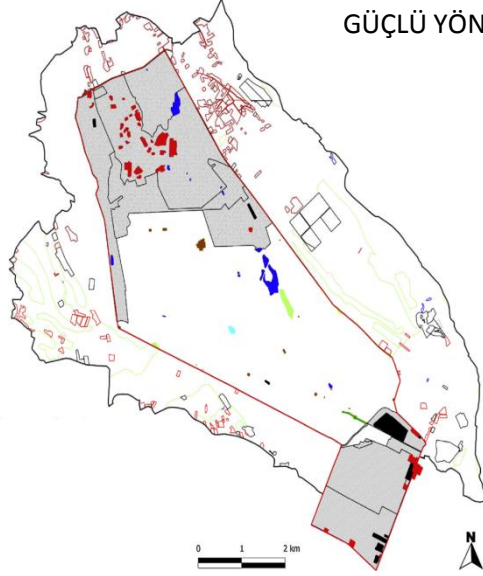
1. Güçlü yanımızı nasıl kullanabiliriz?
2. Zayıf yanımızı nasıl düzeltiriz?
3. Fırsatı nasıl değerlendiririz ?
4. Tehdidi nasıl bertaraf ederiz ?

ÖRNEK-MEKANSAL SWOT ANALİZİ

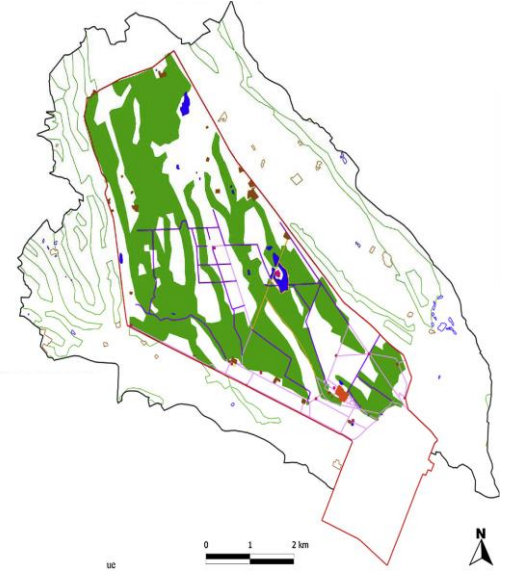
MEVCUT
DURUM
ANALİZİ

NEREDEYİZ?

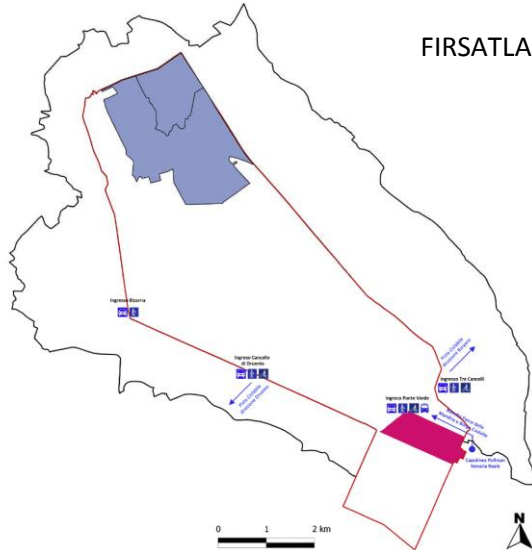
GÜÇLÜ YÖNLER

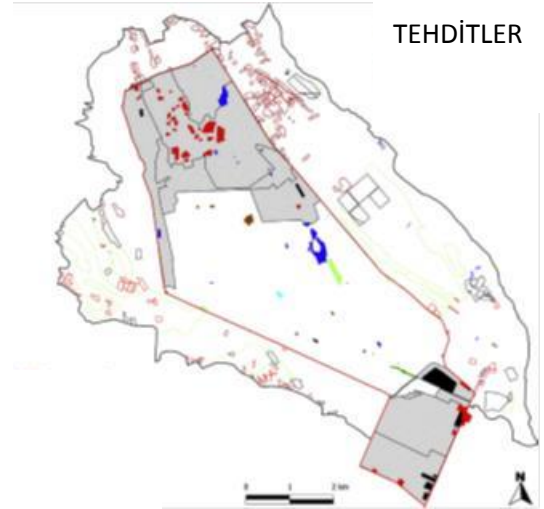
ZAYIF YÖNLER

FIRSATLAR

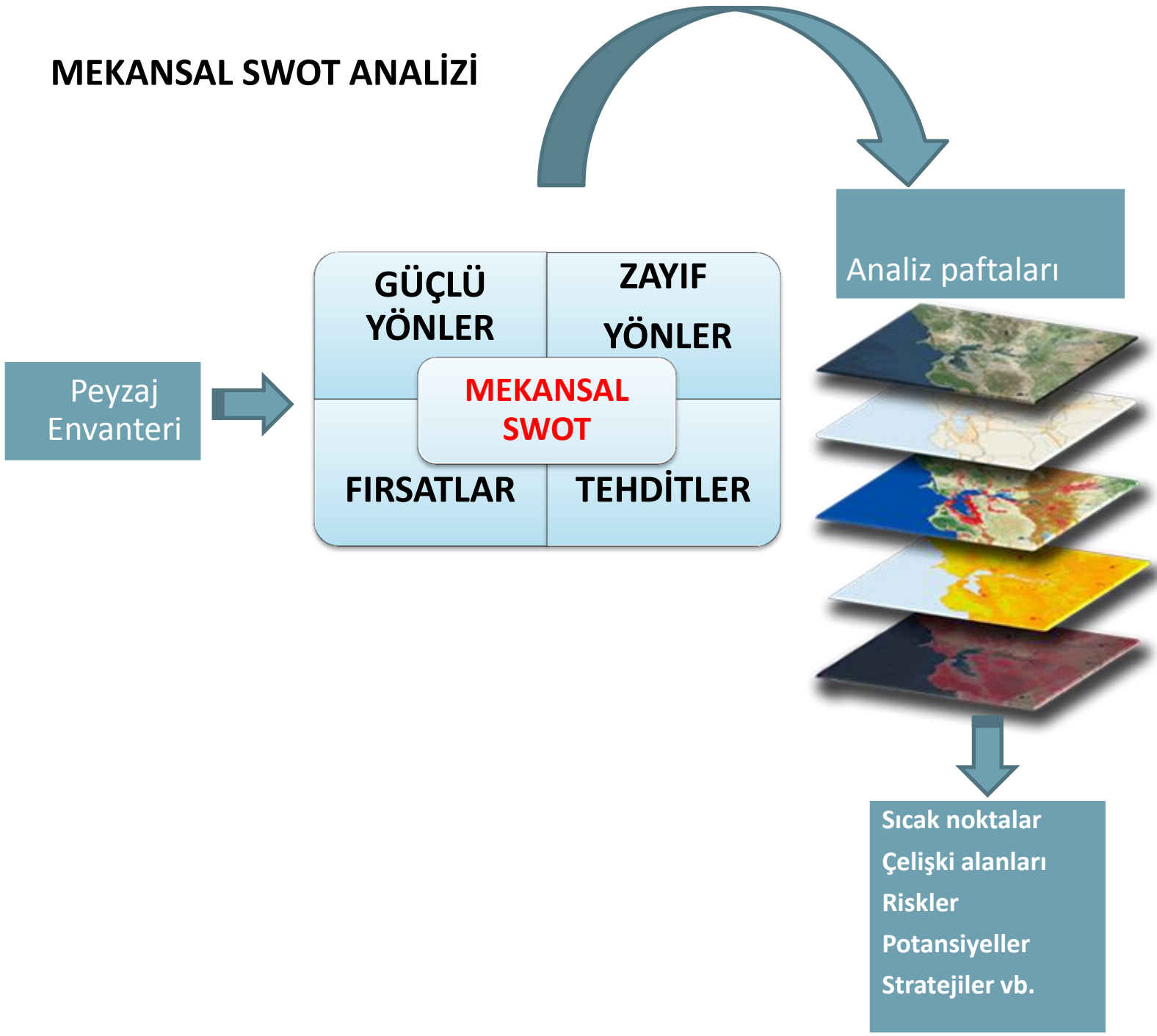

TEHDİTLER

MEVCUT
DURUM
ANALİZİ

MEKANSAL SWOT ANALİZİ

NEREDEYİZ?

PROBLEM ANALİZİ- PROBLEM AĞACI

Problem Analizi Ne Amaçla Yapılır?

1. Temel sorunların ve alt sorunların belirlenmesi,
2. Var olan olumsuz durumun ve neden-sonuç ilişkilerinin özet bir resminin çizilmesi.

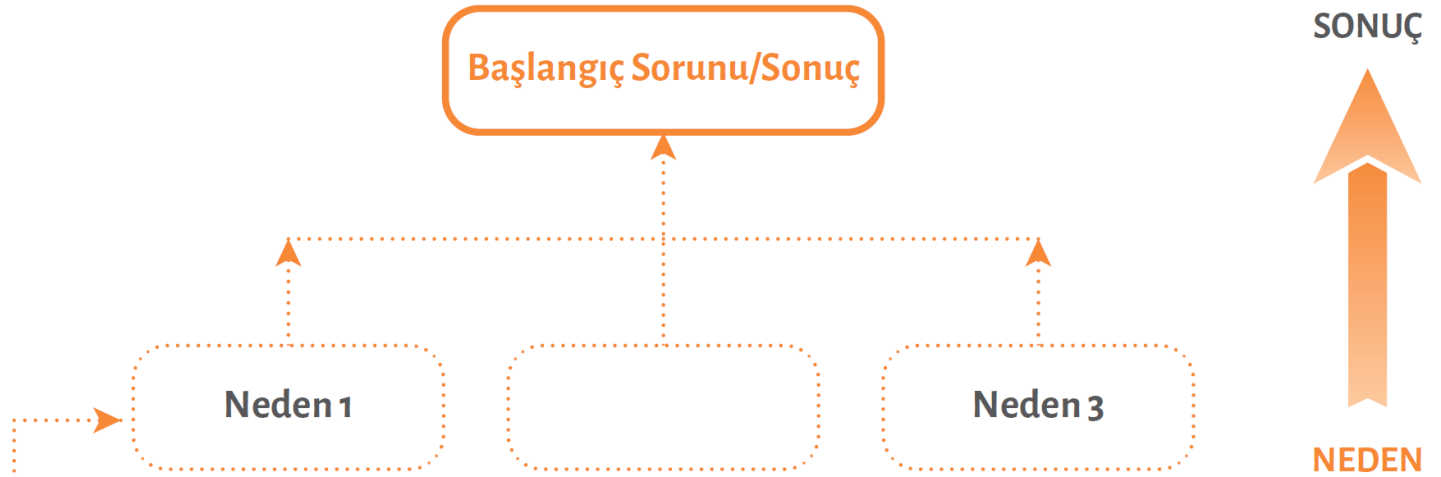
Problem Analizinin Çıktıları Neler Olabilir?

Problem analizi vizyon, amaç ve hedeflerin belirlenmesinde, farklı konular arasında neden-sonuç ilişkilerinin kurulmasında yönlendiricidir.

PROBLEM AĞACININ OLUŞTURULMASI AŞAMALARI

- ✓ Mevcut durumdaki ana problem/sonuç/duruma ilişkin her bir sorunu bir karta geçirin (beyin fırtınası)
- ✓ Belirlenen problemler içerisinde bir başlangıç problemi seçin
- ✓ Başlangıç problemine neden olan problemleri neden –sonuç ilişkisi kurarak ana problemin altına yazın

PROBLEM AĞACININ OLUŞTURULMASI AŞAMALARI

NEREDEYİZ?

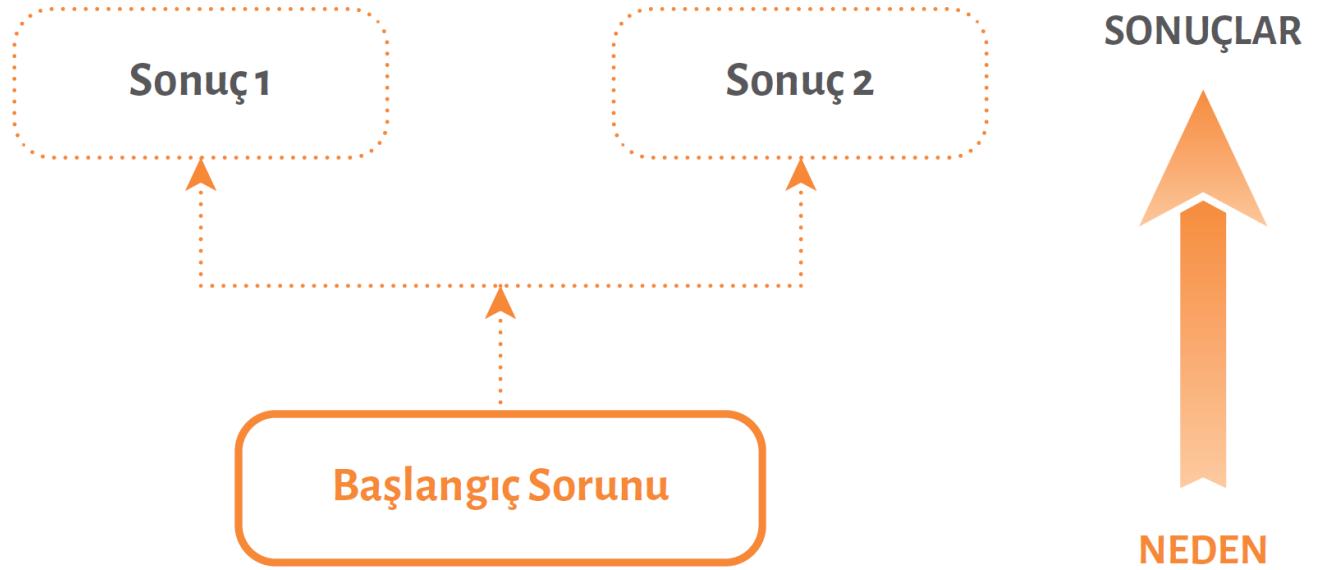
Şekil 2a: Sorun Ağacı

Kaynak: Tekindağ, F.C.2015

PROBLEM AĞACININ OLUŞTURULMASI AŞAMALARI

- ✓ Başlangıç probleminden doğrudan etkilenen problemleri başlangıç probleminin üstüne yazın
- ✓ Problemleri neden-sonuç ilişkisi kurarak oklarla yukarıya doğru yerleştirin

PROBLEM AĞACININ OLUŞTURULMASI AŞAMALARI

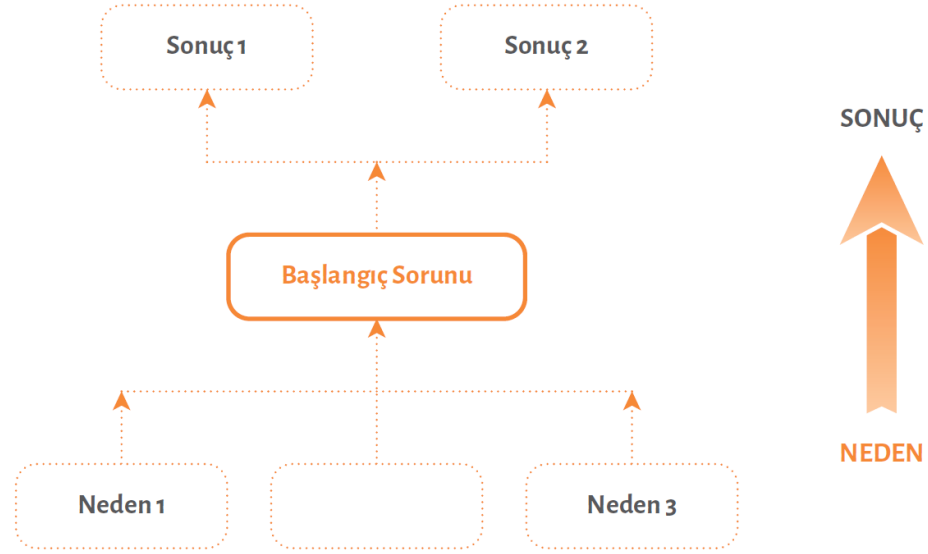

NEREDEYİZ?

PROBLEM AĞACININ OLUŞTURULMASI AŞAMALARI

- ✓ Benzer şekilde diğer tüm problemleri birbirleriyle karşılaştırarak yerleştirin
- ✓ Problemleri sebep-sonuç oklarıyla ilişkilendirin
- ✓ Ağacın tamamını gözden geçirin ve problemler arasındaki neden-sonuç ilişkilerini kontrol edin (Yıldız 2014)

PROBLEM AĞACININ OLUŞTURULMASI AŞAMALARI

Şekil 2c: Sorun Ağacı

(Kaynak: Tekindağ, F.C.2015)

PROBLEM AĞACI

1. Problem ağacı oluştururken peyzaj envanteri; peyzajın yapısı, işleyişi ve değişimi çerçevesinde değerlendirilmelidir.
2. Problemler hiyerarşik olarak sıralanmalıdır.
3. Bir problemin birden fazla neden ve sonucu olabileceği unutulmamalıdır.
3. Bazı problemlerin peyzaj planı ile çözülemeyecek nitelikte olduğu unutulmamalı ,bu problemler kapsam dışında tutulmalı ve çözülebilecek problemlere odaklanılmalıdır.

NOT: Problem ağacının en fazla dört alt dal yapısında olması önerilmektedir.

VİZYON

İdeal geleceği sembolize eder. Uzun vadede ulaşılmak istenen yer ve durum, ilerlenecek yönü tarif eder.

- *İdeal geleceğimiz nedir?*
- *Uzun vadede neleri yapmak istiyoruz?*
- *Gelecekte nerede olmak istiyoruz?*

VİZYON

Vizyon İfadesi nasıl olmalıdır?

- ✓ Ulaşılmak istenen durumu tanımlamalı,
- ✓ Mevcut sorunların üstesinden gelindiği takdirde ideal olarak bulunulacak konumu anlatan kısa bir ifade olmalı,
- ✓ İddialı ve aynı zamanda gerçekçi/ ulaşılabilir bir ifade olmalıdır.

VİZYON

Etkin bir vizyon ifadesi için ipuçları

- ✓ Olumlu ifadeler ve şimdiki zaman fiilini kullanarak oluşturun.
- ✓ Planlama alanının gelecekteki durumunu ifade eden açık tanımlamalar yapın.
- ✓ Öncelikli konuları göz önüne alın. Bu konular dahilinde geleceğin nasıl biçimleneceğini ifade edin.

VİZYON

Etkin bir vizyon ifadesi için ipuçları

- ✓ Vizyonda zaman sınırlaması yapmayın. Alan kullanım planı sonrası süreçleri de kapsayacak biçimde ifade edin.
- ✓ Vizyonu çok uzun cümlelerle ifade etmeyin ancak amaç, hedef ve politikalara temel oluşturacak bilgileri içerdiğinden emin olun.
- ✓ Her bir durum, yer ve topluma uygun özgün ifadelerle oluşturun .

(Kaynak: North Carolina Division of Coastal Management 2002)

ÖRNEK-VİZYON

- Kültürel değerleri ile barışık ve bu değerleri bütüncül şekilde koruyan bir Bergama yaratmak.
- Doğal, kültürel ve somut olmayan kültürel mirasın karşılıklı etkileşimlerinden doğan Bergama kültürel peyzajının korunmasını, kurumların, STK'ların, halkın ve ziyaretçilerin ortak ve bilinçli çabaları ile sürdürülebilir kılmak.

(Kaynak: UNESCO 2015. Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzajı ALAN YÖNETİM PLANI 2016-2020)

- Çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda özgün kültürel ve doğal kimliğini koruyarak gelişen, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip bilgi toplumuna dönüşen yaşam kalitesi yüksek bir İSTANBUL

(Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2008. 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı Raporu Altıncı Bölüm – Planlama Yaklaşımı)

VİZYON

AMAÇ VE
HEDEFLER

NEREYE ULAŞMAK İSTİYORUZ?

AMAÇ ve HEDEF

Amaç, planın uygulanması ile elde edilecek sonuçları ifade eder. Ulaşılması arzulanan sonuçların kavramsal ifadesidir.

Hedef, amaçların gerçekleştirilebilmesi için belirlenen spesifik ve ölçülebilir alt amaçlardır.

*“Amaç ve hedef” aynı sistematik ile birbirini izlemek koşulu ile ;
“temel amaç ve alt amaçlar” ya da “temel hedef ve alt hedefler”
şeklinde de ifade edilebilir.*

AMAÇ

Amaçların özellikleri:

- ✓ Vizyon ile uyumlu olmalıdır.
- ✓ İddialı, ama gerçekçi ve ulaşılabilir olmalıdır.
- ✓ Ulaşılmak istenen sonuçları açık bir şekilde ifade etmeli, ancak bunlara nasıl ulaşılabileceğini ayrıntılı olarak açıklamamalıdır.
- ✓ Hedefler için bir çerçeve çizmelidir.
- ✓ Durum analizi sonuçlarına göre şekillenmelidir.

(KAYNAK: DPT 2006 .KAMU İDARELERİ İÇİN STRATEJİK PLANLAMA KLAVUZU 2.SÜRÜM)

AMAÇ

Amaçların Oluşturulması için Cevaplanması Gereken Sorular

- ✓ Vizyonun yerine getirilmesi için neler yapılmalıdır?
- ✓ Neleri başarmak amaçlanmaktadır?

VİZYON

AMAÇ VE
HEDEFLER

NEREYE ULAŞMAK İSTİYORUZ?

ÖRNEK- AMAÇ

1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı'nın temel amacı;

“İstanbul'a; sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal kimlik değerleri ile özdeşleşen, kentin öncelikle kültür ve turizm alanlarındaki üstünlüklerini ön plana çıkartan, çevresel, ekonomik ve toplumsal sürdürülebilirlik ilkelerini mekana yansıtarak yaşam kalitesini yükselten, ekonomik yapısını bilim ve teknolojiye dayalı ticaret ve hizmet ağırlıklı bir ekonomiye dönüştüren, etkin ve katılımcı bir kent yönetimi/yönetişimi yapılandırmasında, kurumsal ve mekânsal planlarını verimli bir araç olarak kullanan küresel ölçekte güçlenmiş bir kent statüsü kazandırmak “ olarak belirlenmiştir.

(Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2008. 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı Raporu Altıncı Bölüm – Planlama Yaklaşımı)

ÖRNEK- AMAÇ

Bu temel amaç doğrultusunda, tamamlayıcı nitelikte olmak üzere alt amaçlar tanımlanmıştır:

- Doğal çevreye uyumlu, doğal ve yapay risklere karşı güçlü bir kentsel bölge sisteminin kurulması,
- Yaşam kalitesinin yükseltilmesi, kültürler arası karşılıklı anlayış ve hoşgörünün yerleşmesi ve yoksulluğun önlenmesi için gelişkin bir sosyo-kültürel taşıma kapasitesine ulaşılması,
- Kentsel hizmet maliyetlerini düşürecek işlevsel ve mekansal rasyonalizasyonlara giderek, ekonomik çeşitlilik düzeyinin arttırılması ve böylelikle yüksek ekonomik rekabet gücüne ulaşılması,
- Ulaşım, haberleşme, kentler arası işbirliği, iş ve yatırım olanakları oluşturarak diğer küresel merkezler ve kendi bölgesel hinterlandı ile güçlü bağlantıların kurulmasıdır.

HEDEF

- Amaçları gerçekleştirmeye yönelik olarak birden fazla hedef belirlenebilir.
- Hedefler, amaçların gerçekçi olup olmadığını göstermesi bakımından oldukça yararlıdır.
- Her alt düzeyde belirlenen hedefler, daha üst amaçların gözden geçirilip güncellenmesinde etkili olurlar (Dinçer, 2002).

HEDEF

Hedeflerin özellikleri:

- ✓ Yeterince açık ve anlaşılabilir ayrıntıda olmalıdır.
- ✓ İddialı olmalı, fakat imkansız olmamalıdır.
- ✓ Sonuca odaklanmış olmalıdır.

HEDEF

Hedeflerin Oluşturulmasında Cevaplanması Gereken Sorular:

- ✓ Hedefler vizyon ve stratejik amaçlar ile tutarlı mı?
- ✓ Hangi spesifik sonuçlara ulaşmaya çalışılıyor? Sonucu etkileyen faktörler nelerdir?
- ✓ Bir amaca ilişkin hedefler gerçekleştirildiğinde o amaca ulaşılabilir mi?
- ✓ Hedefi belirli bir süre içinde gerçekleştirme zorunluluğu var mı?
- ✓ İstenilen sonuçlara ne kadar zamanda ulaşılabilir?
- ✓ Bu hedeflere ulaşmak için sağlanan gelişme nasıl ölçülür?

ÖRNEK-HEDEF

Çalışmanın çerçevesi : Arazi kullanım plan kararlarıyla ulaşım plan kararlarını ve kent ölçeğinde farklı ulaşım türlerini, dengeli bir şekilde bütünleştiren; çağdaş teknolojinin kullanıldığı, çevreye ve insani değerlere duyarlı, ekonomik, modern, güvenli, konforlu ve hızlı erişimin sağlandığı; ulaşımında insan odaklılığı destekleyerek, kentsel yaşam kalitesini arttırmayı amaçlayan, sürdürülebilir ve başkent özelliklerini öne çıkaran bir Ankara Ulaşım Ana Planını oluşturmak (*Ankara Ulaşım Ana Planı 2038*)

ÖRNEK-HEDEF

Temel Hedef 3: Kent İçinde Hareketlilik ve Erişilebilirliğin Artırılması

Alt Hedef 3.1: Alternatif ulaştırma türlerinin kullanımını bir program çerçevesinde düzenleyerek, kent içi ulaşımda çevre dostu ulaşım türlerinin etkinliği sağlanacaktır

Alt Hedef 3.2: Artan kent içi yolculuk talebine, toplu taşıma ve imar planı –ulaşım planı bütünleşmesi ile erişilebilir mekânlar oluşturarak çözüm üretilecektir

Temel Hedef 5: Daha Yaşanabilir Bir Kentsel Çevrenin Oluşturulması

Alt Hedef 5.1: Güvenli, konforlu ve engelsiz modern ulaşım sistemleri oluşturulacak

Alt Hedef 5.2: Ulaşım sistemlerinden kaynaklanabilecek çevresel sorunların çözümüne yönelik önlemlerin alınması sağlanacak

(Ankara Ulaşım Ana Planı 2038)

AMAÇ ve HEDEF ARASINDAKİ FARK?

Basit ama güzel bir örnek 😊

Amaç; “İstenen nedir?” sorusunun cevabıdır

Amacım; Tatile çıkmak

Hedef; “Amacı gerçekleştirmek için neler yapılması gerekir?” sorusunun cevabıdır.

Hedeflerim: Gideceğim yeri belirlemek

Otel rezervasyonu yapmak

Para biriktirmek

.....vb.

Stratejik Planlama Sürecinde Unutmamalým!!!!

Don't forget!

Stratejik planda yer alan;

- Vizyon
- Amaçlar
- Hedeflerin

birbirleri ile bağlantıları ve kavramsal tutarlılıkları göz önünde bulundurulmalıdır.

SORU ya da SORUN

- ✓ **Bizi vizyon'umuza taşıyacak,**
- ✓ **Amaç hedef ve stratejilerle bağlantılı peyzaj planı nasıl olmalıdır?**